

Benone FUICĂ
DREPTUL LA UN PROCES ECHITABIL - OBIECT SI CAMP DE
APLICARE POTRIVIT ART. 6 DIN CONVENTIA EUROPEANA A
DREPTURILOR OMULUI

Résumé

L'essence de l'Etat de droit consiste dans le respect de la suprématie de la loi et dans la garantie des droits et des libertés fondamentaux de l'homme. Leur réalisation suppose l'institution, par la loi, d'un ensemble de garanties procédurales destinées à rendre justice. Pour que la justice puisse accomplir sa mission, il faut respecter certains principes fondamentaux qui existent et qui visent à la fois son organisation et son fonctionnement : le principe de la légalité, le droit à une bonne administration de la justice, l'accès à un tribunal impartial et indépendant, le droit à un procès équitable, etc. Conformément aux dispositions de l'art. 6, alin.1 de la Convention Européenne des Droits de l'Homme, le libre accès à la justice peut être assuré par un tribunal indépendant et impartial, par un procès équitable où l'on assure et l'on garantit tous les droits, y compris le droit à la défense et les libertés individuelles. Le droit d'accès à une instance ne doit pas être théorique et illusoire, mais il doit être un droit correct et effectif. D'une autre part, il ne faut pas considérer ce droit comme un droit absolu parce qu'il y a la possibilité de lui imposer des restrictions par les réglementations des Etats. Elles peuvent varier dans le temps et dans l'espace en fonction des ressources de la communauté et des besoins des individus. Mais ces limitations doivent suivre un but légitime et elles ne doivent pas affecter la substance même du droit. Il faut aussi assurer un rapport de proportionnalité raisonnable entre le but poursuivi et les moyens choisis. L'article 6 de la Convention garantit le droit de chaque personne d'avoir accès à une instance, mais il limite le champ d'application du droit aux contestations qui portent sur les droits et les obligations au caractère civil et sur les accusations en matière pénale. Les exigences du respect du droit à un procès équitable supposent : le libre accès à la justice, l'examen de la cause d'une manière équitable, publique et dans un délai raisonnable, l'examen de la cause faite par un tribunal indépendant et impartial établi par la loi ; la décision doit être prononcée publiquement et l'exécution d'une décision définitive doit être réalisée par l'Etat conformément à la loi. Seule la réunion de toutes ces conditions peut assurer le

respect du principe de la prééminence du droit, et le droit à un procès équitable a une contribution essentielle à la réalisation d'un tel principe fondamental.

Rezumat

Esența statului de drept constă în respectarea supremației legii și în garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului iar realizarea acestora presupune instituirea prin lege a unui ansamblu de garanții procedurale menite să asigure îndeplinirea justiției. Pentru ca justiția să-și poată îndeplini misiunea există și se impun a fi respectate anumite principii fundamentale care vizează atât organizarea, cât și funcționarea sa: principiul legalității, dreptul la o bună administrare a justiției, accesul la un tribunal imparțial și independent, dreptul la un proces echitabil ș.a. În acord cu dispozițiile art. 6 alin. 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, accesul liber la justiție se poate realiza de către un tribunal independent și imparțial, printr-un proces echitabil în cadrul căruia să se asigure și să se garanteze toate drepturile, inclusiv dreptul la apărare și libertățile individuale. Dreptul de acces la o instanță nu trebuie să fie unul teoretic și iluzoriu ci un drept corect și efectiv. În același timp, un asemenea drept nu trebuie considerat un drept absolut întrucât pot fi aduse restricții exercitării sale prin reglementări ale statelor care pot varia în timp și spațiu, funcție de resursele comunității și de nevoile indivizilor. Aceste limitări trebuie însă să urmărească un scop legitim și să nu afecteze substanța însăși a dreptului. De asemenea, este necesară asigurarea unui raport rezonabil de proporționalitate între scopul urmărit și mijloacele alese. Însuși art. 6 din Convenție garantează dreptul fiecărei persoane de a avea acces la o instanță fiind însă limitat câmpul de aplicare al dreptului la contestațiile ce poartă asupra drepturilor și obligațiilor cu caracter civil și la acuzațiile în materie penală. Exigențele respectării dreptului la un proces echitabil presupun: accesul liber la justiție, examinarea cauzei în mod echitabil, public și într-un timp rezonabil, examinarea cauzei să se facă de un tribunal independent și imparțial stabilit prin lege, hotărârea să fie pronunțată în public iar executarea unei hotărâri definitive să se realizeze în mod corespunzător de către stat. Numai pe baza întrunirii depline a acestor cerințe se poate asigura respectarea principiului preeminenței dreptului iar dreptul la un proces echitabil are o contribuție esențială la realizarea unui asemenea principiu fundamental.

Ideea de proces echitabil trimite la ideea de stat de drept, a cărui primă și esențială caracteristică constă în eliminarea arbitrarului și domnia legii.

Aceste două obiective, ale oricărui stat democratic, sunt echivalente cu oferirea unor garanții din ce în ce mai largi în materie procesuală, atât prin extinderea noțiunii de proces asupra unor domenii ce țin de instanțele administrative ori disciplinare, cât și prin delimitarea cât mai exactă a liniei de echilibru care trebuie să existe între protecția drepturilor fundamentale și alte interese ale statelor¹.

Noțiunea de „proces echitabil” este frecvent utilizată de organele jurisprudențiale de la Strasbourg, pentru a desemna ansamblul drepturilor oferite justițiabililor prin art. 6 al Convenției, expresia vizând ansamblul garanțiilor procedurale care permit punerea în valoare a drepturilor protejate prin Convenție.

Potrivit art. 6 al. 1 din Convenție, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală, îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

Convenția enumără așadar două feluri de garanții, de natură materială și procedurală, menite să asigure eficiența celor din prima categorie. Pentru a realiza o protecție eficientă drepturilor omului nu este suficientă doar consacrarea unor drepturi materiale, fiind la fel de necesară existența unor garanții de procedură menite să întărească mecanismul de apărare a acestor drepturi.

---

¹ R. Chiriță, *Convenția europeană a drepturilor omului, Comentarii și explicații*, vol.I, p. 236, Ed. C.H.Beck, București, 2007.

În hotărârile sale, Curtea a consacrat prin intermediul dreptului la un proces echitabil principiul fundamental al preeminenței dreptului, subliniind necesitatea unei interpretări extensive a textului art. 6 al.1 din Convenția europeană a drepturilor omului.

Într-o societate democratică, în sensul Convenției, dreptul la un proces echitabil ocupă un loc atât de important încât o interpretare restrictivă a art. 6 al.1 nu ar corespunde cu obiectul și scopul acestei dispoziții².

Garanțiile dreptului la un proces echitabil se vor aplica întotdeauna când este vorba despre o contestație privitoare la drepturi și obligații cu caracter civil sau despre o acuzație în materie penală.

Chiar dacă Curtea subliniază permanent caracterul autonom al termenului de drepturi și obligații cu caracter civil, ea acordă, în același timp, un rol primordial dreptului intern în definirea acestor noțiuni³.

Pentru a determina caracterul civil al unei cauze, Curtea se raportează nu la calificarea dată acesteia în dreptul intern al statului pârât, ci la conținutul și efectele pe care le conferă sistemul juridic intern dreptului litigios, în funcție de care se analizează caracterul civil al acestuia⁴.

Curtea lasă la discreția statelor calificarea unei pretenții ca fiind drept sau obligație cu caracter civil, refuzând să ofere criterii stricte și exhaustive pe baza cărora acestea să poată fi socotite astfel. În esență, Curtea apreciază că, pentru calificarea unui drept ca fiind civil, singurul lucru care contează este ca acesta să aibă un caracter civil în dreptul intern sau să aibă un caracter patrimonial⁵.

Noțiunea de „drept” este folosită cu sensul de drept subiectiv având un conținut autonom, specific Convenției. Este de ajuns ca reclamantul să dovedească o „aparență de drept” sau să se poată susține în mod rezonabil că un astfel de drept este recunoscut pe plan intern. Pentru a ajunge la această concluzie, Curtea ține cont de substanța aceluși drept și de efectele pe care le produce. În măsura în care dreptul intern respinge în mod expres posibilitatea existenței unui drept, atunci nu se poate susține că un astfel de drept există din perspectiva art. 6 din Convenție⁶.

---

² CEDO, hot. *Moreira de Azevedo c. Portugalia*, 1990.

³ R. Chiriță, *op.cit.*, p.238.

⁴ CEDO, hot. *Konig c. Germania*, 1978.

⁵ CEDO, hot. *Karakaya c. Franța*, 1994.

⁶ CEDO, *Powell și Raynier, c. Marea Britanie*, 1990.

Termenul de „obligație” apare în acest context cu sensul de corelativ al dreptului.

În cazurile în care legea conferă autorităților o putere discreționară în a decide dacă acordă sau nu anumite „avantaje” sau „facilități” anumitor categorii de persoane, ne vom afla în fața unui „drept” din punct de vedere al art.6. Aceasta întrucât, pe de o parte, puterile conferite autorităților nu pot fi nelimitate iar, pe de altă parte, accesul persoanelor în cauză la instanță va trebui asigurat tocmai pentru a verifica dacă autoritățile s-au menținut în limitele puterii lor discreționare⁷.

Noțiunii de caracter civil al dreptului trebuie să i se acorde un sens autonom, analizându-se natura dreptului în discuție conform dreptului intern al statului în cauză. Nu este determinant pentru stabilirea caracterului civil al unui drept, faptul că respectiva contestație ia naștere între doi particulari sau între un particular și o autoritate publică după cum nu are importanță dacă legea care reglementează exercițiul aceluia drept este civilă, comercială, administrativă sau penală sau dacă litigiul este adus în fața unei instanțe judiciare sau în fața unui organ administrativ⁸.

Ceea ce este important este ca, în conformitate cu principiile obiectiv generale, un drept sau o obligație să fie calificate „civile” ținându-se cont de calitatea în care o persoană invocă acel drept și de condițiile de exercitare ale acestuia⁹.

Cât privește noțiunea de „contestație” asupra drepturilor și obligațiilor de natură civilă, competența materială a Curții în examinarea atingerilor aduse dreptului la un proces echitabil este limitată de caracterul contencios al procedurii incriminate.

Curtea a făcut precizări, în sensul că:

-termenul de contestație nu trebuie înțeles în sens tehnic, având acest caracter orice act contradictoriu față de altă parte¹⁰;

-contestația poate să se refere atât la existența unui drept cât și la întinderea acestuia sau la modalitățile sale de exercitare¹¹;

---

⁷ CEDO, H c. Belgia, 1987.

⁸ CEDO, Ringeisen c. Austria, 1972.

⁹ CEDO, H c. Belgia, 1987.

¹⁰ CEDO, hot. Benthem c. Olanda, 1985.

¹¹ CEDO, hot. Le Comte și alții c. Belgia, 1981.

-este obligatoriu ca dreptul în discuție să aparțină reclamantului și nu altei persoane¹²;

-contestația trebuie să fie reală și serioasă¹³;

-atunci când o cauză are caracter complex, intrând în discuție mai multe drepturi și obligații, contestația trebuie să vizeze acele drepturi și obligații care au un caracter civil¹⁴.

În ceea ce privește definiția noțiunii de „materie penală”, Curtea a luat în considerare trei criterii: criteriul calificării interne, cel al naturii faptei incriminate și cel al scopului severității sancțiunii¹⁵.

Criteriul calificării interne presupune faptul că instanța europeană cercetează prima dată dacă textul care definește comportamentul sancționat face parte din dreptul penal al statului în cauză. Dacă rezultatul este negativ, aceasta va utiliza celelalte două criterii, în special pentru a verifica „criminalitatea” unor delikte calificate în dreptul intern ca fiind administrative sau a faptelor calificate ca fiind delikte disciplinare¹⁶.

Curtea a statuat că nu poate fi lăsată la alegerea statelor determinarea conținutului domeniului penal: „Dacă statele părți ar putea în mod liber să transforme o infracțiune în contravenție sau abatere disciplinară, sau ar putea să aleagă conform cărei proceduri să judece o astfel de cauză, atunci aplicarea clauzelor fundamentale ale art. 6 și 7 din Convenție ar fi subordonată alegerii lor suverane”¹⁷.

Sub aspectul criteriului naturii faptei incriminate, prima regulă pentru a distinge penalul de disciplinar este aceea de a ști cui se adresează norma în discuție. Dacă se adresează întregii populații, de regula, suntem în prezența penalului, iar dacă se adresează doar unei anumite categorii este implicat dreptul disciplinar¹⁸.

Criteriul scopului și severității sancțiunii aplicată se referă la acele fapte în cazul cărora scopul și gravitatea sancțiunii este apropiată de dreptul penal clasic. Astfel, dacă scopul sancțiunii aplicate este mai degrabă

---

¹² CEDO, hot. Revel și Mora c. Franța, 2005.

¹³ CEDO, hot. Sorrong și Lonroth c. Suedia, 1982.

¹⁴ CEDO, hot. Pudas c. Suedia, 1987.

¹⁵ CEDO, hot. Engel și alții c. Olanda, 1976.

¹⁶ R. Chiriță, *op. cit.*, p. 253.

¹⁷ CEDO, hot. Engel și alții c. Olanda, 1976.

¹⁸ R.Chiriță, *op.cit.*, p.253

reparator, cauza iese din sfera dreptului penal, iar daca scopul acesteia are un caracter punitiv sau preventiv, atunci există un indiciu important al prezentei caracterului penal al faptei¹⁹.

Pedeapsa cu închisoarea este considerată a avea caracter penal, transformând o procedura altfel disciplinară, contravențională sau administrativă într-una penală²⁰.

Nu orice lipsire de libertate care îmbracă un caracter sancționator antrenează aplicarea dispozițiilor acestui articol. Principiul în materie este că o pedeapsă cu închisoarea va aparține domeniului penal cu excepția cazurilor în care, datorită naturii, duratei sau modalităților de executare ea nu poate fi considerată ca afectând în mod determinant situația reclamantului. Ceea ce se ia în considerare în aplicarea acestui principiu este pedeapsa aplicabilă și nu cea efectiv aplicată.

Într-o altă situație, Curtea a hotărât că o sancțiune disciplinară impusă unei persoane deținute, care constă în lipsirea de dreptul de a beneficia de o reducere de pedeapsă, are consecințe atât de importante încât conduce la aplicarea dispozițiilor art.6²¹.

Așadar, art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului garantează dreptul fiecărei persoane de a avea acces la o instanță.

Potrivit unei definiții, accesul la justiție este o libertate individuală constând în facultatea recunoscută oricărei persoane de a introduce, după liberă sa apreciere, o acțiune în justiție, fie ea chiar nefondată, în fapt sau în drept, implicând obligația corelativă a statului ca, prin instanța competentă, să se pronunțe asupra acestei acțiuni²².

Și Constituția României consacră, în cuprinsul art. 21 accesul liber la justiție, astfel că există două norme care garantează un asemenea drept.

Spre deosebire de norma europeană, art.21 din Constituție consacră o prevedere generală, fără a exclude, la nivel de principiu, nici un domeniu din sfera sa de aplicabilitate. Aparenta contradicție dintre aceste dispoziții este facil de rezolvat, în condițiile în care Convenția permite statelor să adopte măsuri, care să ofere un grad sporit de protecție drepturilor fundamentale față de cele cuprinse în textul ei. În consecință, cu privire la

¹⁹ CEDO, hot. Ozturk .c. Germania, 1984.

²⁰ CEDO,hot. Engel c. Olanda, 1976.

²¹ CEDO,hot. Campbell si Fell c. Marea Britanie, 1984.

²² R. Chiriță, *op. cit.*, p. 268.

acuzățiile în materie penală și la litigiile privind drepturi și obligații cu caracter civil, accesul la justiție este protejat în România atât prin art. 6 din Convenție, cât și prin art. 21 din Constituție, iar cu privire la domeniile ce ies de sub incidența art. 6 din Convenție, garantarea accesului la justiție este asigurată de art. 21 din Constituție²³.

Curtea a mai statuat că dreptul de acces la un tribunal constituie un element inerent al tuturor garanțiilor procedurale prevăzute în Convenție. În lipsa accesului la justiție în materie civilă, în concepția Curții, toate celelalte garanții de procedură sunt inutile, întrucât ele se greșesc pe liberul acces la instanță²⁴.

Pentru a realiza o garantare corectă și completă a accesului la justiție, statul are trei obligații, toate cele trei obligații putând fi calificate ca fiind de rezultat, iar nu de mijloace²⁵. Prima dintre ele este aceea de a institui tribunale investite cu o competență de plină jurisdicție, care să permită să tranșeze cauza pe fond, atât sub aspectul stării de fapt, cât și sub aspectul stării de drept. În al doilea rând, statul este ținut să acorde oricărei persoane toate facilitățile rezonabile, de drept și de fapt, pentru a putea accede la instanță, cât timp Convenția tinde spre a asigura o protecție reală și concretă individului²⁶. În al treilea rând, cel puțin în materie penală, potrivit art. 2 din Protocolul nr. 7 la Convenție, statele trebuie să asigure un dublu grad de jurisdicție.

Rezultă că dreptul de acces la o instanță are două trăsături fundamentale: el trebuie să fie un drept efectiv fără însă a fi un drept absolut.

În anumite circumstanțe, dreptul de acces la o instanță poate presupune instituirea de către stat a unui sistem de asistență judiciară gratuită, atât în civil cât și în penal.

Dreptul de a beneficia de un acces efectiv la o instanță mai poate implica, mai ales în cazul persoanelor lipsite de libertate, dreptul de a lua legătura și de a comunica în mod confidențial cu un avocat, în vederea pregătirii unei acțiuni în justiție²⁷.

---

²³ R. Chiriță, *op. cit.*, p.265.

²⁴ CEDO, hot. Golder c. Marea Britanie, 1975.

²⁵ CEDO, hot. Colozza c. Italia, 1985.

²⁶ CEDO, hot. Airey c. Irlanda, 1979.

²⁷ CEDO, hot. Silver c. Marea Britanie, 1983.

Accesul efectiv la o instanță presupune și dreptul de a avea acces la toate dovezile strânse de procuror. Aplicarea acestui principiu face ca, în anumite circumstanțe, neadmiterea în fața unei instanțe a unei probe decisive sau imposibilitatea contestării unei probe importante administrate de partea adversă să lase fără conținut dreptul de acces la o instanță²⁸.

S-a arătat, de asemenea, că, deși art. 6 din Convenție nu garantează accesul gratuit la justiție, uneori costurile ridicate ale procedurilor pot aduce atingere acestui drept. Astfel, o taxă de timbru în quantum ridicat combinată cu o cauțiune proporțională cu valoarea obiectului procesului sau cu alte cheltuieli de judecată disproporționate față de posibilitățile financiare ale reclamantului, pot reprezenta o descurajare în fapt a liberului acces la justiție.

Complexitatea procedurilor și neclaritățile privind natura juridică a unor acte pot constitui și ele obstacole pentru realizarea unui acces efectiv la o instanță²⁹.

Neexecutarea unei hotărâri judecătorești poate, în mod indirect, să ducă la lăsarea fără conținut a dreptului de acces la un tribunal³⁰.

Curtea a admis, fără rezerve, că dreptul de acces la justiție implică și dreptul de a obține executarea silită a hotărârilor instanței, atunci când debitor este statul sau o instituție publică, executarea trebuind realizată în mod voluntar. Curtea nu consideră că reclamantul ar fi trebuit să facă demersul pentru executarea silită cât timp statul are obligația de a respecta drepturile persoanelor, astfel că trebuia să facă plata benevol³¹. De asemenea, Curtea consideră că atunci când executarea unei hotărâri judecătorești implică un fapt personal al unei persoane de drept privat, statul are doar obligația de a lua toate măsurile rezonabile pentru a asigura executarea hotărârii inclusiv prin sancționarea persoanei care refuză acest lucru, însă nu poate fi tras la răspundere pentru omisiunea executării unei hotărâri judecătorești³².

Curtea a concluzionat că, anularea unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile, și care eventual a și fost pusă în executare, este de natură să

---

²⁸ CEDO, hot. Feldbrugge c. Olanda, 1986.

²⁹ CEDO, hot. De Geouffre de la Pradelle c. Franța, 1992.

³⁰ CEDO, hot. Hornsby c. Grecia, 1997.

³¹ CEDO, hot. Sandor c. România, 2005.

³² CEDO, hot. Fociac c. România, 2005.

aducă atingere dreptului de acces la instanță în materie civilă. Acest principiu nu se opune existenței procedurilor extraordinare, însă necesitatea respectării principiului siguranței circuitului civil cere ca folosirea acestora în materie civilă să îmbrace un caracter excepțional atât în ceea ce privește termenul în care pot fi promovate cât și motivele de admisibilitate³³.

În ceea ce privește calitatea serviciilor avocatului din oficiu, statul trebuie să acorde „asistență” prin intermediul unui apărător din oficiu persoanelor care nu dispun de mijloacele necesare angajării unui avocat. Așadar, simpla numire a unui apărător nu duce la îndeplinirea obligației asumate de către stat. Acesta trebuie să și vegheze la modul în care avocatul numit își duce la îndeplinire sarcinile și, în măsura în care este sesizat ori carențele serviciilor prestate de apărător sunt evidente, statul trebuie să intervină și, fie să numească un altul, fie să-l oblige pe cel deja numit să-și îndeplinească obligațiile.

Dreptul de acces la justiție nu poate fi considerat ca fiind un drept absolut. Pot fi aduse restricții exercițiului acestui drept întrucât dreptul de acces, prin chiar natura sa, cere o reglementare din partea statului, reglementare care poate varia în timp și spațiu în funcție de resursele comunității și de nevoile indivizilor³⁴.

Limitările aduse accesului la justiție nu pot afecta substanța acestui drept fiind necesară respectarea unor principii: să vizeze un scop legitim și să existe un raport de proporționalitate între mijloacele utilizate de către stat și scopul vizat de către acesta. Totodată, limitările aduse dreptului de acces la justiție pot rezulta prin lege ori printr-un act asimilabil legii.

O primă categorie de limitări reprezintă autorizarea prealabilă pentru sesizarea unei instanțe. Asemenea limitări au fost considerate conforme cu Convenția în cazul persoanelor alienate mintal³⁵, în cazul persoanelor dovedite că au abuzat de dreptul de acces la o instanță, în cazul minorilor³⁶ sau în procedurile de faliment. Autorizarea trebuie să vină din partea unui organ judiciar sau a unui magistrat și să fie dată în conformitate cu anumite criterii obiective preexistente.

---

³³ CEDO, hot. Brumărescu c. România, 1999.

³⁴ CEDO, hot. Golder c. Marea Britanie, 1975.

³⁵ CEDO, hot. Ashingdane c. Marea Britanie, 1985.

³⁶ CEDO, hot. Golder c. Marea Britanie, 1975.

Condițiile procedurale ale acțiunii în justiție reprezintă un alt tip de restricții admise: termenele pentru efectuarea actelor de procedură, termenele de prescripție, de decădere sau sancțiunile pentru nerespectarea acestora, obligativitatea reprezentării de către un avocat în fața instanțelor superioare³⁷.

Măsuri ce vizează limitarea recursurilor abuzive sunt admisibile iar autorizația de a introduce apel sau recurs ca și cea de a sesiza instanța de fond, pot fi, în anumite circumstanțe, conforme cu exigențele procesului echitabil. Același lucru este valabil și pentru instituirea unei amenzi pentru introducerea unor acțiuni șicanatorii și lipsite total de șanse de recurs.

Un exemplu de limitare admisă pentru motive de securitate națională îl reprezintă ascultările telefonice în cazul persoanelor suspectate de activități teroriste reținându-se că, deși persoana care făcuse obiectul unei măsuri de interceptare a convorbirilor telefonice nu era anunțată cu privire la acest lucru, fiind în imposibilitate de a se adresa organelor competente pentru verificarea legalității măsurii, dreptul de a avea acces la justiție nu a fost încălcat deoarece persoana în cauză urma a fi anunțată de îndată ce motivele de securitate națională și care împiedicau notificarea încetau să existe³⁸.

S-a decis, de asemenea, că obligarea mai multor persoane aflate în situații identice și având aceleași interese, de a se adresa instanței prin intermediul unui singur reprezentant este o restricție rezonabilă menită să economisească timp și resurse materiale³⁹.

S-a mai reținut că, dreptul de acces la o instanță este și un drept la care se poate renunța, cu condiția ca renunțarea să fie liberă iar instanța de arbitraj să asigure măcar o parte din garanțiile procesului echitabil.

Retragerea personalității juridice poate pune probleme din perspectiva art. 6 din Convenție, dacă această măsură nu este însoțită de garanții procedurale corespunzătoare sau are caracter arbitrar⁴⁰.

Acordarea imunității de jurisdicție unor categorii de persoane sau unor organizații internaționale nu este considerată o limitare contrară dispozițiilor art. 6 din Convenție. Trebuie asigurat un raport rezonabil de

³⁷ CEDO, hot. Gillow c. Marea Britanie, 1986.

³⁸ CEDO, hot. Klass c. Germania, 1993.

³⁹ CEDO, hot. Lithgow c. Marea Britanie, 1986.

⁴⁰ CEDO, hot. Biserica catolică de la Canea c. Greciei, 1997.

proporționalitate între existența unui interes public care să justifice acordarea imunității iar această imunitate nu ar trebui să fie totală. Curtea a constatat că este contrară Convenției adoptarea de către statele contractante a unui sistem privind imunitatea parlamentară de natură să exonereze persoanele de orice formă de responsabilitate. Ar însemna că orice activitate realizată de către un parlamentar intră în sfera imunității sale parlamentare, astfel că nu poate fi sancționată de vreo instanță internă⁴¹.

Benone FUICĂ
Universitatea „Dunărea de Jos” Galați

---

⁴¹ CEDO, hot. Cordova c. Italia, 2003.